

గ్లోరి లిల్లి (అడవి నాభి)

దీనిని లాంగలి, నాభి, నాగేటిదుంప, దీపం తీగ, పొత్తి దుంప మొదలైన పేర్లతో వ్యవహరిస్తారు. శాస్త్రీయంగా గ్లోరియోసా సుపర్బా అని పిలువబడే ఈ మొక్క లిలియేసి కుటుంబానికి చెందినది. ఈ మొక్క విత్తనాలలో కోల్చిసిన్ (Colchicine) అనే ఆల్కలాయిడ్ ఉండటం వలన కీళ్ళకు సంబంధించిన 'గౌట్' (Gout) వ్యాధిలో విరివిగా ఉపయోగిస్తారు. దుంపలను అల్పర్ల నివారణకు, పైల్స్ మరియు గనేరియా నివారణకు, గర్భస్రావానికి, పాము, తేలుకాటుకు కూడా ఉపయోగిస్తారు. గ్లోరియోసా మొక్కలో 'కోల్చిసిన్' శాతం దుంపలలో 0.15 నుండి 0.3 శాతం మరియు విత్తనాలలో 0.7-0.9 శాతం వరకు ఉంటుంది. వ్యాపార పరంగా ఈ పంటను తమిళనాడులో ఎక్కువగా సాగుచేస్తున్నారు.

నేలలు, వాతావరణం : ఈ పంటను సముద్ర మట్టానికి 600 మీటర్ల ఎత్తు వరకు కూడా సాగు చేసుకోవచ్చు. తేమతో కూడిన వాతావరణం అనుకూలం. ఈ పంట సాగుకు ఇసుకతో కూడిన ఎర్ర గరప నేలలు అనుకూలం. ఉదజని సూచిక 6.0 నుండి 7.0 వరకు ఉండి, నీరు నిలబడని ప్రాంతాలలో సాగు చేసుకోవచ్చు. ఈ పంటను దుంపలను నాటడం ద్వారా సాగుచేస్తారు. విత్తనాల ద్వారా పెంచిన మొక్కలు ఎదిగి పుష్పించడానికి దాదాపు 3-4 సంవత్సరాలు పడుతుంది.

నాటుట : V-ఆకారంలో ఉండే దుంపలను నాటడానికి ఉపయోగించుకోవాలి. సగటున ప్రతి దుంప బరువు 50-60 గ్రా. ఉండాలి. విత్తనపు దుంప చిన్నదైతే మొక్కలు ఎదిగి పుష్పించడానికి ఆలస్యమవుతుంది. నేలలో నిద్రావస్థలో ఉండే దుంపలు సాధారణంగా మే నెల నుండి మొలకెత్తడం ప్రారంభమవుతుంది. ఒక ఎకరాకు సుమారు 1.0-1.2 టన్నుల విత్తనపు దుంపలు లేదా 11,200 దుంపలు అవసరమవుతాయి. ఈ దుంపలను ముందుగా బావిస్టిన్ 0.1 శాతం మందు ద్రావణంలో శుద్ధి చేసి జూన్-జూలై మాసాలలో నాటుకోవాలి. నాటుకోవటానికి భూమిని బాగా దున్ని ఎత్తైన మడులుగా చేసుకుని 60×60 సెం.మీ. దూరంలో నాటుకోవాలి. నాటిన వెంటనే తగినంతనీరు పెట్టాలి. పెరిగేమొక్కలకు ఆధారము నివ్వాలి లేదా పందిళ్ళు ఏర్పాటు చేయాలి.

ఎరువులు : ఒక ఎకరాకు 6 టన్నుల పశువుల ఎరువు, 24 కిలోల నత్రజని, 20 కిలోల భాస్వరం మరియు 30 కిలోల ఫాటాష్ నిచ్చే ఎరువులను ఆఖరి దుక్కిలో వేయాలి. 24 కిలోల నత్రజని ఎరువును పైపాటుగా రెండు దఫాలుగా వేసుకోవాలి.

కలుపు : నాటిన నెల తర్వాత కలుపు తీసుకోవాలి. కలుపు తీసేటప్పుడు మొలకెత్తే మొక్కలకు నష్టం జరగకుండా చూసుకోవాలి.

నీరు కట్టడం : నీటి పారుదల క్రింద సాగుచేసే రైతులు నీటి పారుదలను నియంత్రించు చెయ్యాలి. నీరు ఎక్కువైతే దుంపలు క్రుళ్ళిపోయే అవకాశం వుంది. మొక్క పూత దశకు వచ్చే వరకు నీరు అవసరాన్ని బట్టి పెట్టాలి.

నాటిన 105-110 రోజులలో ఈ పంట పూతకు వస్తుంది. పూత సాధారణంగా ఆగష్టు-సెప్టెంబర్ మాసాలలో వస్తుంది. ఆక్టోబరు-నవంబరు నెల వరకు పూత కొనసాగడం, పిందె కట్టడం జరుగుతుంది. పూత సమయంలో పరపరాగసంపర్కం చేస్తే ఎక్కువ విత్తనపు దిగుబడి రావడానికి అవకాశం వుంటుంది.

ఈ పంట మొత్తం పంటకాలం 170-180 రోజులు, కాయలు తయారయిన తరువాత ముదురు ఆకుపచ్చ నుండి లేత పసుపు పచ్చ రంగుకు మారి, కాయ పైతోలు ముడుచుకుపోయే దశలో కోయాలి. కోసిన కాయలను 10-15 రోజులు నీడలో ఆరబెట్టి, విత్తనాలను, కాయల తొక్కలను విడివిడిగా ప్యాక్ చేసి నిలువ చేసి మార్కెట్ కు సిద్ధం చేసుకోవాలి.

సస్యరక్షణ : పంటకాలంలో ఆకులు తినే గొంగళి పురుగు ఆశించే అవకాశం వుంది. దీని నివారణకు మెటాసిడ్ 0.2 శాతం 15 రోజుల వ్యవధిలో పిచికారి చేయాలి. ఆకు ఎండు తెగులు నివారణకు 0.3 శాతం డైథేన్ ఎమ్-45 మందును, దుంప కుళ్ళు తెగులు నివారణకు 0.1 శాతం బావిస్టిన్ మందును పిచికారి చేసుకోవాలి.

దిగుబడి : ఒక ఎకరాకు 100-120 కిలోల వరకు విత్తనము, 60-80 కిలోల కాయల తొక్కలు దిగుబడి వస్తుంది.